Dosarul nr.21r-2726/23 Judecătoria Orhei, (sediul Central)
1-23082596-02-21r-20112023 Judecător Caragia Veaceslav

D E C I Z I E
În numele legii

30 ianuarie 2024 mun. Chişinău
Colegiul Penal al Curţii de Apel Chișinău
Având în componenţa sa:
Preşedintele şedinţei, judecător: Marcel Juganari
Judecători: Elena Cojocari și Ion Bulhac

examinînd în şedinţă de judecată publică în ordine de recurs /fără participarea părților în proces/, recursul declarat de către reprezentantul Penitenciarului nr.18- Brănești, Eugeniu Savca împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, (sediul Central) din 30 octombrie 2023, prin care a fost admisă plângerea depusă de avocatul Boris Dariev, în interesele condamnatului Apostol Andrian Ilia, împotriva administraţiei instituţiilor penitenciare, Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, referitor la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău, -

C O N S T A T Ă:

La 09 iunie 2023, în Judecătoria Orhei, sediul Central, avocatul Boris Dariev, în interesele condamnatului Apostol Andrian Ilia, a depus plângere împotriva administraţiei instituţiilor penitenciare, referitor la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei, (sediul Central) din 30 octombrie 2023, a fost admisă plângerea depusă de avocatul Boris Dariev, în interesele condamnatului Apostol Andrian Ilia, împotriva administraţiei instituţiilor penitenciare, Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, referitor la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

A fost constatat faptul că, condamnatul Apostol Andrian Ilia, născut la 11.12.1989, a fost deţinut în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, perioada continuă de la 01.02.2022 până în prezent 30.10.2023, pe o perioadă totală de 636 (şase sute treizeci şi şase) zile, în condiţii contrare prevederilor art. 3 din CEDO.

Termenul menţionat se rotunjeşte până la 640 (şase sute patruzeci) zile în favoarea condamnatului Apostol Andrian Ilia.

În condiţiile art. 473/4 alin. (4) din Codul de procedură penală, se reduce pedeapsa condamnatului Apostol Andrian Ilia, născut la 11.12.1989, cu 128 (una sută douăzeci şi opt) zile, pentru perioada în care condamnatul s-a aflat în detenţie în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO.

A fost obligată administraţia instituţiei penitenciare nr.18 Brăneşti să înlăture condiţiile precare de detenţie în termen de 15 zile, după expirarea căruia, conform prevederilor art. 473/4 alin.(3) din Codul de procedură penală, instituţia penitenciară urmează să informează instanţa de judecată despre executarea încheierii.

Nefiind de acord cu încheierea primei instanțe, reprezentantul Penitenciarului nr.18- Brănești, Eugeniu Savca a declarat recurs, solicitînd admiterea cererii de recurs, casarea încheierii, pronunţarea unei noi hotărâri prin care plângerea condamnatului Apostol Andrian Ilia împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenţie cu reducerea pedepsei, să fie respinsă.

În motivarea cererii de recurs s-au invocat următoarele motive:

- rarcina probei revine Guvernului pârât, care poate totuşi infirma prezumţia,demonstrând prezenţa unor elemente capabile să compenseze această circumstanţă în mod adecvat. Prezumţia absolută de încălcare a art.3 nu poate fi infirmată în mod normal decât dacă toţi factorii de mai jos sunt reuniţi: 1) reducerile ale spaţiului personal în raport cu minimul recomandat de 3 m2 sunt scurte, ocazionale şi minore; 2) ele sunt însoţite de o libertate de mişcare suficientă în afara camerei şi de activităţi în afara camerei adecvate; 3) reclamantul este încarcerat într-o instituţie care oferă în general, condiţii de detenţie decente şi nu este supus la alte elemente care ar putea fi considerate circumstanţe agravante ale unor condiţii de detenţie precare" (cauza Mursic c.Croaţia). Atunci când o persoană privată de libertate dispune în camera sa de un spaţiu personal cuprins între 3 şi 4 m2, factorul „spaţiu,, rămâne un element de măsură în aprecierea făcută de Curte asupra caracterului adecvat sau inadecvat al condiţiilor de detenţie;
- în astfel de cazuri, aceasta va concluziona o încălcare a art.3, dacă lipsa de spaţiu este însoţită de alte condiţii de detenţie materiale precare, în special

lipsa de acces la o curte de plimbare sau lipsa de acces la aer şi lumină naturală, ventilarea insuficientă sau inadecvată, temperatura insuficientă sau prea ridicată în încăperi, lipsa de intimitate la toalete sau condiţii sanitare şi de igienă precară. Celulele, inclusiv şi mobilierul trebuie să fie într-o stare decentă de reparare şi ar trebui depuse toate eforturile pentru a menţine zonele de locuit curate şi igienice. Orice infectare cu paraziţi trebuie să fie abordată viguros, deţinuţii trebuie să primească produsele de igiena personală şi de curăţenie. Toate locuinţele pentru deţinuţi (cât celule cu ocupare unică, atât şi cele cu multiplă) trebuie să aibă acces la lumina naturală, precum şi la iluminatul artificial care să fie suficient pentru citire. în mod egal trebuie să existe o ventilare suficientă pentru a asigura reînnoirea constantă a aerului în interiorul celulei. Plasarea geamurilor trebuie să permită circularea aerului proaspăt, indiferent dacă există sau nu ventilare artificială. Celulele trebuie să fie încălzite în mod adecvat;

- fiecare deţinut trebuie şi are acces permanent la apa potabilă. Instalaţiile din baie şi duş trebuie să fie suficiente pentru că fiecare deţinut să poată şi să aibă obligaţia să le utilizeze la o temperatură adaptată climatului de cel puţin odată în săptămână, condiţiile unui climat temperat. Deţinutul trebuie să dispună de un pat individual şi de lengerie de pat individuală suficientă, bine întreţinută, schimbată astfel ca să-i asigure curăţenia. Fiecărui deţinut ar trebui să i se ofere un minim de o oră în aer liber pentru a exersa în fiecare zi, se recomandă ca deţinuţii să se afle cât mai mult timp în afară celulelor fiind antrenaţi în diverse activităţi (muncă, vocaţie, educaţie, sport şi recreere);
- condamnatul Apostol Andrian Ilia, i-a fost acordat minimul de condiţii pentru executarea detenţiei în Penitenciarul nr.l3-Chişinău şi Penitenciarul nr,18-Brăneşti, iar instanţa de judecată, la evaluarea condiţiilor de detenţie, urma să ţină cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale acestuia, precum şi de perioada în care a fost deţinut în condiţiile contestate.

Reieșind din prevederile articolului 447 Cod de procedură penală, instanța de recurs a dispus în ședința de judecată examinarea recursului fără prezența părţilor la proces. Fiind fixată data examinării cauzei a fost dispus comunicarea părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinţei.

Cercetând materialele cauzei deduse judecății, verificând încheierea contestată prin prisma motivelor de recursuri invocate, Colegiul Penal al Curții de Apel consideră necesar de a respinge ca nefondat recursul declarat și a menține încheierea primei instanțe, din următoarele considerente:

În conformitate cu prevederile art. 437 alin. (1), pct. 4) Cod procedură penală, (1) Pot fi atacate cu recurs: 4) alte hotărîri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform prevederilor art. 448 Cod procedură penală, (1) Judecînd recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs.

În temeiul prevederilor art. 449 alin. (1), pct. 1), lit. a) Cod procedură penală, (1) Judecînd recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: 1) respinge recursul, menţinînd hotărîrea atacată.

Conform argumentelor expuse supra, judecătorul de instrucţie, va supune examinării alegaţiile condamnatului Apostol Andrian Ilia ce vizează pretinsele condiţii inumane şi degradante de detenţie din Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, pentru perioada continuă, de la 01.02.2022 până în prezent 30.10.2023, conform informaţiei ce rezultă din raportul nr.2/3409 din 14.07.2023, prezentat de administraţia instituţiei penitenciare nr.18 Brăneşti.

Aşadar, judecătorul desemnat cu atribuţii de judecător de instrucţie reţine că, în plângerea înaintată condamnatului Apostol Andrian Ilia, se solicită aplicarea prevederilor art. 473/2-473/4 CPP, cu reducerea termenului general din pedeapsa stabilită în baza circumstanţelor ce cad sub incidenţa prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în partea ce ţine de condiţiile de detenţie, în calitate de condamnat, din Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, pentru perioada continuă de la 01.02.2022 până în prezent 30.10.2023. S-a invocat că, celulele erau supraaglomerate, în celule erau condiţii igienice şi sanitare rele.

Astfel, judecătorul de instrucţie, cumulând perioadele expuse supra, stabileşte că, condamnatul Apostol Andrian Ilia, s-a aflat în detenţie în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti perioada continuă de la 01.02.2022 până în prezent 30.10.2023, o perioadă totală de 636 zile.

Aşadar, în partea ce ţine de condiţiile de detenţie contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale din Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, privind supraaglomerarea, judecătorul de instrucţie reţine că, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnaţi, la punctul 464, se stipulează că ”Fiecare deţinut se asigură cu spaţiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m.p., care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcţii”.

Cu referire la acest aspect, în Raportul anual pentru anul 2017 şi 2018 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane şi Degradante, în care a fost subliniat că, starea spaţiului de locuit pentru deţinut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deţinuţi din celulele instituţiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, şi ţinând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza

standardului de cel puţin 4 m2 de spaţiu locativ per deţinut şi de a revizui, în consecinţă, capacitatea oficială a instituţiilor penitenciare. Spaţiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

Totodată, instanţa de recurs denotă că, la aprecierea încălcării art. 3 CEDO nu pot fi luate în consideraţie doar criteriile principale cum ar fi: suprafaţa ce revine fiecărui deţinut, condiţii sanitare, dar şi sistemul de canalizaţie, cantitatea şi calitatea hranei, accesul la servici medicale, accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale, existenţa lingeriei de pat, a hainelor, care în general în sistemul penitenciar din RM nu ating un prag minim de suficienţă.

Totodată reieşind din situaţia descrisă în rapoartele prezentate, este evident că cel puţin sub aspectul detenţiei în condiţii de supraaglomerare, accesul la apă potabilă, la duş, faţă de condamnat nu a fost respectată pe perioada de detenţie.

Contrar recomandărilor pre citate, studiind rapoartele prezentate de către administraţia instituţiei penitenciare Penitenciarul nr.18 Brăneşti, judecătorul de instrucţie a stabilit că, s-a prezentat o informaţie generală cu privire la suprafaţa ce revine unui deţinut în celulele în care a fost deţinut Apostol Andrian Ilia, din care reiese suprafaţa de sub limita minimă de 4 m2, per deţinut, nefiind probată şi respectarea condiţiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalaţiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deţinuţii sunt asiguraţi cu minimul necesar pentru trai, că deţinuţii zilnic sunt verificaţi de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a condiţiilor de detenţie invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administraţiei instituţiei penitenciare (art.473/3 alin. (2) din CPP).

Subsecvent, judecătorul de instrucţie reţine că, alegaţiile reprezentatului Penitenciarului nr.18, la aceste aspecte, sunt declarative şi lipsite de suport probatoriu.

Judecătorul de instrucţie, nu neglijează posibilitatea survenirii unor îmbunătăţiri ale condiţiilor de detenţie în perioada ulterioară constatărilor efectuate de către aceste instituţii, însă în lipsa unor probe ale administraţiei instituţiei penitenciare în care s-a aflat condamnatul, care ar fi răsturnat prezumţia de încălcare a condiţiilor invocate de către ultimul, duc la concluzia că alegaţiile din cererea pendinte sunt justificate.

Cu referire la celelalte alegaţii ale condamnatului referitor la condiţiile sanitare şi igienice, sistemul de canalizaţie şi aerisire, alimentaţia, accesul la apă potabilă, judecătorul desemnat cu atribuţii de judecător de instrucţie menţionează că, probele anexate la raport nu combat argumentele petentului Apostol Andrian Ilia, iar ca urmare se consideră că, dificultăţile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenţiei sale în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18

Brăneşti, au depăşit nivelul inevitabil de suferinţă inerent detenţiei şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenţie, aceste condiţii fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

În susţinerea temeiniciei plângerii depuse Apostol Andrian Ilia, judecătorul de instrucţie reţine că, în ultimul raport al Consiliului pentru Prevenirea Torturii (pentru anul 2017), care este un mecanism naţional pentru prevenirea torturii din Republica Moldova, s-a constatat că majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate, inclusiv Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, sunt într-o stare deplorabilă şi sunt calificate ca condiţii inumane şi degradante.

Mai mult, în susţinerea temeiniciei plângerii depuse de Apostol Andrian Ilia, judecătorul de instrucţie reţine că, potrivit raportului privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18 Brăneşti, a Avocatului Poporului (Ombudsmanul), din 31.07.2019 aprobat la 05.08.2019, şi raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT), din 11.02.2020, privind vizita de monitorizare la Penitenciarul nr.18, cu referire la condiţiile de detenţie, s-au reţinut condiţii precare de detenţie, şi anume suprapopularea penitenciarului, condiţii deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană, şi lipsa personalului medical specializat în instituţia penitenciară.

Fiind constatată detenţia în condiţii conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa constată că se impune aplicarea mecanismului compensator naţional instituit şi recunoscut ca fiind unul acceptabil.

Astfel, potrivit prevederilor art. 473/4 din Codul de procedură penală: (3) În urma constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii.

(4) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473/2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

(5) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473/2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privinţa perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime

de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente (art. 473/4 CPP modificat prin Legea nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023).

Potrivit art. 385 alin.(5) din Codul de procedură penală, în cazul constatării încălcării drepturilor privind condiţiile de detenţie, garantate de art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se calculează în felul următor: de la una la două zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Prevederile art.473/2 alin.(2)-(25) şi (5), art.473/3 alin.(3) şi art.473/4 alin.(1)-(51) se aplică în mod corespunzător la examinarea plângerii prevenitului sau a apărătorului acestuia împotriva condiţiilor de detenţie (art. 385 CPP modificat prin Legea nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023).

În temeiul prevederilor art. 473/2 alin.(3) CPP, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligaţia statului de a asigura condiţiile de detenţie, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.

Deoarece mecanismul de calcul al reducerilor respective stabilite în art. 385 alin.(5) si 473/4 CPP a fost modificat, fiind în esenţă identic, fără a se face deosebire în dependenţă de statutul persoanei deţinute, este inutilă stabilirea exactă a perioadei în care deţinutul s-a aflat în detenţie în calitate de prevenit si a celei în care acesta s-a deţinut în calitate de condamnat.

Luând în consideraţie totalitatea efectelor cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ţinând cont de principiile proporţionalităţii şi echităţii, instanţa consideră necesar, oportun şi rezonabil de a reduce pedeapsa aplicată lui Apostol Andrian Ilia pentru perioada detenţiei lui în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti.

Astfel, potrivit materialelor cauzei, condamnatul Apostol Andrian Ilia, s-a aflat în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, în condiţii precare de detenţie perioada continuă de la 01.02.2022 până în prezent 30.10.2023, pe un termen total de 636 (şase sute treizeci şi şase) zile.

În corespundere cu dispoziţiile normei citate anterior, instanţa ajunge la concluzia de a rotunji termenul pedepsei executat în condiţii inumane de către condamnatul menţionat în favoarea acestuia până la 640 (şase sute patruzeci) zile.

Prin urmare, condamnatul Apostol Andrian Ilia urmează să beneficieze de o reducere de 2 (două) zile pentru fiecare 10 zile de detenţie, astfel încât din termenul pedepsei stabilite lui Apostol Andrian Ilia, să se reducă cu 128 (una sută douăzeci şi opt) zile (conform formulei 640 zile x 2/10 = 128 zile), pentru perioada

de aflare în condiţii precare în Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti.

Se apreciază, remediul aplicat în speţa dată, precum unul adecvat şi suficient, bazat pe o justă şi echitabilă evaluare a circumstanţelor de fapt cu o legătură rezonabilă de cauzalitate dintre prejudiciul cauzat şi recompensa instituită, şi care va avea efectul compensatoriu proporţional circumstanţelor constatate.

În temeiul prevederilor art.473/4 alin.(3) CPP, în urma constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii, iar judecătorul de instrucţie, va aplica prevederile menţionate, în speţa examinată.

La acest aspect, judecătorul de instrucţie, atestă că, la moment, Apostol Andrian Ilia se deţine în Penitenciarul nr.18 Brăneşti, astfel, în condiţiile art. 473/4 alin.(3) CPP, se obligă administraţia Penitenciarul nr.18 Brăneşti, să înlăture condiţiile precare de detenţie constatate, în termen de 15 zile.

Reieșind din cele enunțate, Colegiul penal consideră necesar de a respinge ca nefondat recursul declarat de către reprezentantul Penitenciarului nr.18-Brănești, Eugeniu Savca şi a menţine încheierea Judecătoriei Orhei, (sediul Central) din 30 octombrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. 447 - 449 alin. (1) pct. 1) lit.a) Cod de Procedură Penală, Colegiul Penal al Curţii de Apel Chișinău, -

D E C I D E:

Respinge ca nefondat recursul declarat de către reprezentantul Penitenciarului nr.18- Brănești, Eugeniu Savca și se menține încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 30 octombrie 2023, prin care a fost admisă plângerea depusă de avocatul Boris Dariev, în interesele condamnatului Apostol Andrian Ilia, împotriva administraţiei instituţiilor penitenciare, Penitenciarul nr.13 Chişinău şi Penitenciarul nr.18 Brăneşti, referitor la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Decizia este irevocabilă.

Preşedintele şedinţei, judecător: Marcel Juganar

Judecători: Ion Bulhac

Elena Cojocari